

Звіт
про підсумки роботи Комітету з питань правоохоронної діяльності
за період роботи сьомої сесії Верховної Ради України IX скликання
(лютий – серпень 2022 року)

Відповідно до Закону України «Про комітети Верховної Ради України» діяльність Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності (далі – Комітет) протягом сьомої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання була спрямована на здійснення законопроектної роботи, підготовку й попередній розгляд питань, віднесених до повноважень Верховної Ради України, виконання організаційної та контрольної функцій Комітету.

Вперше за час української державності та парламентаризму Комітет з 24 лютого 2022 року працює в умовах воєнного стану. В цілому робота Комітету залишалася ефективною й була направлена на забезпечення спроможності нашої держави та підтримку прав і свобод її громадян та захисників.

У перший день повномасштабного етапу російського вторгнення народні депутати України перейшли в режим роботи за принципом консенсусу – ухвалення критично важливих і визначених на погоджувальній раді законопроектів з мінімізацією політичних дискусій та обговорень у сесійній залі.

Переважна більшість народних депутатів України – членів Комітету поєднували роботу в парламенті та комітетах зі службою на передовій, в підрозділах Територіальної оборони України, волонтерили та активно надавали гуманітарну допомогу виборцям тощо.

У період **лютий – серпень 2022 року** (далі – звітний період) проведено **31** засідання Комітету, у тому числі **2 виїзних, 1 - закриті**, на яких було розглянуто і обговорено **126** питань, з яких **87** пов'язані із здійсненням законопроектної функції (з них **83** законопроектів подано на розгляд Верховної Ради України з висновком Комітету), **44** питання стосувалися контролю за дотриманням та належним виконанням законів України, моніторингу ефективності їх застосування, **9** - організаційні питання забезпечення діяльності Комітету та деякі інші питання.

За період сьомої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання загальний документообіг Комітету складає **4 976** документа.

Станом на 01 вересня 2022 року за даними реєстрації *вхідної кореспонденції* до Комітету надійшло **3 818** документів: проекти законодавчих актів, з підготовки і попереднього розгляду яких Комітет визначено головним **123** (з них **119** - проекти законів, **4** проектів Постанови) та висновки до них **1 591**; проекти законодавчих актів, з підготовки яких Комітет не є головним - **90**; інформаційно-довідкові документи - **343**; листи і звернення - **721**, листування з народними депутатами – **168**, з органами місцевого самоврядування, організаціями та установами, іншими юридичними особами приватного права - **169**; з керівництвом Верховної Ради України, парламентськими комітетами, структурними підрозділами Апарату Верховної Ради України, Кабінетом Міністрів України, міністерствами та відомствами - **166**) та інше.

За даними реєстрації *вихідної кореспонденції* Комітетом опрацьовано та надіслано **1 158** документів.

На виконання відповідних положень Закону України «Про доступ до публічної інформації» та Розпорядження Голови Верховної Ради України від 11 травня 2011 року № 393 «Про забезпечення виконання Закону України «Про доступ до публічної інформації» в Апараті Верховної Ради України» секретаріатом Комітету було розглянуто та надано відповідей на **10** запитів на інформацію.

Законопроектна робота Комітету

Основні зусилля Комітету протягом сьомої сесії дев'ятого скликання були спрямовані на виконання законопроектної функції Комітету.

За результатами розгляду Верховною Радою України законопроектів, підготовлених Комітетом, *прийнято 29 законів України та 2 постанови Верховної Ради України*, а саме:

Закон України «Про внесення змін до статті 161 Кримінального кодексу України для реалізації положень Закону України «Про запобігання та протидію антисемітизму в Україні»»

Законом унормовуються відповідні положення Кримінального кодексу та Закону України «Про запобігання та протидію антисемітизму в Україні», шляхом доповнення диспозиції частини першої статті 161 Кримінального кодексу України такою ознакою об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, як «прояви антисемітизму».

Закон прийнято 15 лютого 2022 року та направлено на підпис Президенту України.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення відповідальності осіб, які здійснювали колабораційну діяльність» № 2107-IX від 03 березня 2022 року

Законом обмежено доступ до виконання функцій, пов'язаних із проведенням виборів усіх рівнів, доступ до військової служби та допуск до державної таємниці для осіб, які співпрацювали з державою-агресором, її окупаційною адміністрацією та/або її збройними чи воєнізованими формуваннями.

Також передбачається можливість ліквідації політичних партій, громадських, благодійних чи релігійних організацій, професійних спілок та громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону, уповноважені особи, які співпрацювали з державою-агресором, її окупаційною адміністрацією та/або її збройними чи воєнізованими формуваннями.

Відповідні зміни внесено до Виборчого кодексу України та законів України «Про військовий обов'язок і військову службу», «Про державну таємницю», «Про політичні партії в Україні», «Про громадські об'єднання», «Про свободу совісті та релігійні організації», «Про благодійну діяльність та благодійні організації», «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності», «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону».

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 15.03.2022 № 56 та набрав чинності 15 березня 2022 року.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність» № 2108-IX від 03 березня 2022 року

Законом обмежується доступ до зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави чи місцевого самоврядування, строком від 10 до 15 років, а також впроваджуються інші покарання для осіб, які співпрацювали з державою-агресором, її окупаційною адміністрацією та/або її збройними чи воєнізованими формуваннями.

Крім того, запроваджується можливість проведення процедури ліквідації юридичних осіб, уповноважені особи яких здійснювали таку співпрацю, шляхом встановлення кримінальної відповідальності за такі діяння.

Зокрема, Законом внесено зміни до статті 55 Кримінального кодексу України, якими встановлено строк призначення покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю як основного або додаткового покарання за вчинення колабораційної діяльності, передбаченої статтею 111-1 Кримінального кодексу України, – 15 років, а також можливість застосування до юридичних осіб заходів кримінально-правового характеру за вчинення їхніми уповноваженими особами вищевказаного кримінального правопорушення.

Також Кримінальний кодекс України доповнено новою статтею 111-1, якою встановлено відповідальність громадян України та інших осіб за діяння, пов'язані з колабораційною діяльністю, а саме за співпрацю з державою-агресором, її окупаційною адміністрацією та/або її збройними чи воєнізованими формуваннями у військовій, політичній, інформаційній, адміністративній, господарській та трудовій сферах.

Досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених у ст. 111-1 КК України, будуть здійснювати слідчі органів безпеки. Відповідні зміни внесено до частини 2 статті 216 Кримінального процесуального кодексу України.

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 15.03.2022 № 56 та набрав чинності 15 березня 2022 року.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення кримінальної відповідальності за виготовлення та поширення забороненої інформаційної продукції» № 2110-IX від 03 березня 2022 року

Законом, шляхом доповнення статті 161 Кримінального кодексу України, криміналізовано порушення рівноправності громадян залежно від їх регіональної належності. Зокрема, диспозицією частини першої цієї статті передбачено караність таких дій, як розпалювання регіональної ворожнечі.

Також, Кримінальний кодекс було доповнено новою статтею 435-1 («Образа честі і гідності військовослужбовця, погроза військовослужбовцю»), яку віднесено до розділу про військові кримінальні правопорушення. Кримінально караною за цією нормою є образа честі і гідності, погроза вбивством, насильством або знищенням чи пошкодженням майна військовослужбовця, який здійснює заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації, його близьким родичам чи членам сім'ї.

Згідно з частиною другою цієї статті також карається виготовлення та поширення матеріалів, які містять відповідну образу або погрозу, адресовану військовослужбовцю або членам його сім'ї. Санкції обох частин статті передбачають покарання у виді обмеження волі на строк від трьох до п'яти років або позбавлення волі на той самий строк.

Цим Законом було криміналізовано виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії російської федерації проти України, глорифікація її учасників у будь-якій формі, в тому числі шляхом виготовлення та поширення матеріалів. Відповідну статтю 436-2 було внесено до розділу КК України про воєнні кримінальні правопорушення.

Повноваження зі здійснення досудового розслідування вищевказаних кримінальних правопорушень згідно зі змінами до статті 216 Кримінального процесуального кодексу України (КПК України) покладені на слідчих органів безпеки.

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 15.03.2022 № 56 та набрав чинності 16 березня 2022 року.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про попереднє ув'язнення» щодо додаткового регулювання забезпечення діяльності правоохоронних органів в умовах воєнного стану» № 2111-IX від 03 березня 2022 року

Законом вносено цілу низку змін до статті 615 Кримінального процесуального кодексу України, які, з поміж іншого:

визначали рівень прокурора, який вправі здійснювати передбачені вказаною статтею повноваження слідчого судді, наділивши таким правом керівника відповідного органу прокуратури;

розширювали перелік злочинів, передбачених Кримінальним кодексом України, за які відповідно до вказаної статті може бути застосовано тримання під вартою до 30 днів (статті 115 (Умисне вбивство), (Умисне тяжке тілесне ушкодження), 127 (Катування), 146 (Незаконне позбавлення волі або викрадення людини), 146-1 (Насильницьке зникнення), 147 (Захоплення заручників), 152 (Згвалтування), 186 (Грабіж), 187 (Розбій) та інші);

унормувували початок досудового розслідування та фіксування руху кримінального провадження у разі відсутності доступу до ЄРДР;

допускали можливість продовження прокурором строків досудового розслідування, строків тримання під вартою з повідомленням про такі рішення відповідний суд, визначений Державною судовою адміністрацією України;

визначали як підставу для зупинення кримінального провадження - неможливість звернення з обвинувальним актом до суду у зв'язку з військовими діями, з подальшим його відновленням;

унормували питання продовження строків тримання під вартою у разі неможливості проведення підготовчого судового засідання або судового розгляду;

передбачили можливість судового оскарження рішень прокурора, прийнятих у порядку статті 615 КПК України.

Законом, також, внесено похідні зміни до Закону України «Про попереднє ув'язнення».

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 07.03.2022 № 48 та набрав чинності 08 березня 2022 року.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за злочини проти основ національної безпеки України в умовах дії режиму воєнного стану» № 2113-IX від 03 березня 2022 року

Законом суттєво посилено покарання за вчинення державної зради та диверсії з метою забезпечення максимального та справедливого покарання тих громадян України, які в умовах воєнного стану вчиняють дії, направлені на послаблення обороноздатності, посягають на суверенітет, або спричиняють будь-яку шкоду цивільному населенню України.

У випадку вчинення диверсії Закон передбачає нову кваліфікуючу ознаку - вчинення злочину в умовах збройного конфлікту або в період воєнного стану - і покарання від 15 років до довічного позбавлення волі з обов'язковою конфіскацією майна.

Законом також обмежується застосування амністії у випадку вчинення державної зради або диверсії.

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 06.03.2022 № 47 та набрав чинності 07 березня 2022 року.

Закон України «Про забезпечення участі цивільних осіб у захисті України» № 2114-IX від 03.03.2022

Закон надавав можливість цивільним особам у період дії воєнного стану брати участь у відсічі та стримуванні збройної агресії російської федерації та/або інших держав шляхом отримання вогнепальної зброї і боєприпасів до неї відповідно до порядку та вимог, встановлених Міністерством внутрішніх справ України.

Дія Закону поширюється на громадян України, а також іноземців та осіб без громадянства, які на законних підставах перебувають на території України, і які мають право отримати вогнепальну зброю і боєприпаси до неї.

Проте, право застосування власної зброї належить лише громадянам України. Так, Законом надається громадянам України право брати участь у відсічі та стримуванні збройної агресії російської федерації та/або інших держав, застосовуючи власну нагородну зброю, спортивну зброю (пістолети, револьвери, гвинтівки, гладкоствольні рушниці), мисливську нарізну, гладкоствольну чи комбіновану зброю та бойові припаси до неї, у період дії воєнного стану.

Крім того, Законом звільняються цивільні особи від відповідальності за застосування вогнепальної зброї проти осіб, які здійснюють збройну агресію проти України, якщо така зброя застосована на підставі та в порядку, визначених цим Законом.

Після припинення воєнного стану, а також упродовж 10 днів після його припинення або скасування, особи, які отримали зброю відповідно до цього Закону, зобов'язані здати її разом із невикористаними боєприпасами до Національної поліції України.

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 06.03.2022 № 47 та набрав чинності 07 березня 2022 року.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо посилення відповідальності за мародерство» № 2117-IX від 03 березня 2022 року

Закон спрямований на посилення покарання за злочини проти власності в умовах воєнного або надзвичайного стану.

Відтепер кваліфікуючою ознакою крадіжки чи грабежу буде вчинення в умовах воєнного або надзвичайного стану (покарання за такі дії передбачається від 5 до 8 років позбавлення волі для крадіжки та від 7 до 10 років у випадку вчинення грабежу).

Розбій в умовах воєнного або надзвичайного стану карається позбавленням волі на строк від восьми до п'ятнадцяти років із конфіскацією майна, а відповідальність за мародерство підвищена і покарання передбачає від 5 до 10 років позбавлення волі.

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 06.03.2022 № 47 та набрав чинності 07 березня 2022 року.

Закон України «Про внесення змін до законів України «Про Національну поліцію» та «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України» з метою оптимізації діяльності поліції, у тому числі під час дії режиму воєнного стану» № 2123-IX від 15 березня 2022 року

Закон вносить зміни до деяких статей Закону України «Про Національну поліцію», відповідно до яких працівники органів поліції наділяються новими повноваженнями, необхідними для виконання покладених на неї завдань, у тому числі в умовах воєнного стану.

Зокрема, доповнення стосуються питань взаємодії органів і підрозділів Національної поліції з державними органами, органами місцевого самоврядування, юридичними особами державної форми власності, у тому числі щодо військовополонених, забезпечення конвоювання та утримання затриманих осіб, розмінування та допуску поліцейських до проведення спеціальних вибухотехнічних робіт, а також представництва в Міжнародній організації кримінальної поліції – Інтерполі.

Законом, також, передбачено, що під час дії воєнного стану атестування поліцейських не проводиться. Рішення щодо переміщення поліцейських здійснюється відповідними керівниками з урахуванням інтересів служби. Особи, які були переміщені по службі на вищу посаду без проведення атестування, протягом 60 днів з дня закінчення дії воєнного стану повинні пройти атестування у загальному порядку.

Крім того, Закон доповнює Дисциплінарний статут Національної поліції України новим розділом, який встановлює особливості проведення в Національній поліції службового розслідування в період дії воєнного стану.

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 30.04.2022 № 96 та набрав чинності 01 травня 2022 року.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та інших законодавчих актів України щодо визначення обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння та забезпечують бойовий імунітет в умовах дії воєнного стану» № 2124-IX від 15 березня 2022 року

Законом доповнено Кримінальний кодекс України новою статтею 43-1 «Виконання обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України». Ця норма встановлює відсутність кримінально протиправного характеру діяння, що вчинене в умовах воєнного стану або в період збройного конфлікту та спрямоване на відсіч та стримування збройної агресії російської федерації або агресії іншої країни, якщо це заподіяло шкоду життю або здоров'ю особи, яка здійснює таку агресію, або заподіяло шкоду правоохоронюваним інтересам, за відсутності ознак катування чи застосування засобів ведення війни, заборонених міжнародним правом, інших порушень законів та звичаїв війни, що передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Норма також встановлює право кожної особи на захист Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України незалежно від можливості уникнення зіткнення, заподіяння шкоди або звернення за допомогою до інших осіб чи органів державної влади, Збройних Сил України. Виключається і кримінальна відповідальність за застосування зброї або вибухових речовин проти осіб, які здійснюють збройну агресію проти України, та за пошкодження чи знищення у зв'язку з цим майна.

Водночас не вважається виконанням обов'язку щодо захисту Вітчизни, незалежності та територіальної цілісності України діяння (дія або бездіяльність), спрямоване на відсіч та стримування збройної агресії російської федерації або агресії іншої країни, яке явно не відповідає небезпечності агресії або обстановці відсічі та стримування, не було необхідним для досягнення значної суспільно корисної мети у конкретній ситуації та створило загрозу для життя інших людей або загрозу екологічної катастрофи чи настання інших надзвичайних подій більшого масштабу.

Змін зазнали і деякі інші закони. Так, до статті 1 «Визначення основних термінів» Закону України «Про оборону України» було внесено поняття бойового імунітету, тобто звільнення військових і цивільних осіб, які беруть участь в обороні України, від відповідальності, у тому числі кримінальної, за різного роду наслідки, настання яких з урахуванням розумної обачності неможливо було передбачити при плануванні та виконанні відповідних дій (завдань) або які охоплюються виправданим ризиком, крім випадків порушення законів та звичаїв війни або застосування збройної сили, визначених міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. До того ж у статті 17 цього Закону додатково вказано на обов'язок таких осіб дотримуватися законів та звичаїв війни та застосування збройної сили.

У статті 59 Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України передбачено обов'язок командира знати, дотримуватися особисто та вимагати від особового складу неухильного дотримання норм міжнародного гуманітарного права.

Не несуть відповідальності й особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, за рішення, дії чи бездіяльність, негативні наслідки яких неможливо було передбачити або які охоплюються виправданим ризиком, за умови, що такі дії (бездіяльність) були необхідні для відсічі збройної

агресії проти України або ліквідації (нейтралізації) збройного конфлікту (стаття 99 Закону України «Про правовий режим воєнного стану»).

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 20.03.2022 № 61 та набрав чинності 21 березня 2022 року.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо порядку скасування запобіжного заходу для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період або його зміни з інших підстав» № 2125-IX від 15 березня 2022 року

Законом доповнено розділ IX Кримінального процесуального кодексу України новою статтею 616, яка регламентує порядок скасування запобіжного заходу для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період, а також заміну запобіжного заходу з інших підстав, пов'язаних із воєнним станом і бойовими діями.

Так, підозрюваний або обвинувачений, який на стадії досудового розслідування або судового розгляду тримається під вартою, може звернутися до прокурора з клопотанням про скасування цього запобіжного заходу для проходження військової служби за призовом під час мобілізації, на особливий період (частина перша статті 616 КПК України). Втім, це положення містить низку обмежень. Такого права не мають особи, які підозрюються чи обвинувачуються у вчиненні злочинів окремих категорій. Зокрема, це злочини проти основ національної безпеки України, умисне вбивство та інші насильницькі злочини, деякі злочини проти власності (статті. 186, 187, 189 КК України), громадської безпеки, більша частина кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.

Прокурор за результатами розгляду такого клопотання може звернутися до слідчого судді або суду із клопотанням про скасування особі запобіжного заходу у виді тримання під вартою для проходження військової служби за призовом під час мобілізації на особливий період.

Також прокурору в кожному конкретному випадку слід звертати увагу на наявність умов, відповідно до яких особа може проходити військову службу. Це має підтверджуватися, у тому числі, висновком про придатність особи до несення військової служби в умовах воєнного стану. Виклад обставин на підтвердження цього має міститись у клопотанні. Крім відомостей про відсутність ризиків, передбачених статтею 177 КПК України, у клопотанні необхідно обґрунтовувати відсутність ризиків ухилення від військової служби.

Такі клопотання слідчий суддя або суд мають розглядати невідкладно (частина друга статті 616 КПК України). У разі задоволення клопотання підозрюваний або обвинувачений має не пізніше 24 годин з'явитися до відповідного територіального центру комплектування та соціальної підтримки за місцем реєстрації. Інакше прокурор повинен подати клопотання про обрання стосовно цієї особи запобіжного заходу у виді тримання під вартою. На прокурора покладається контроль за виконанням ухвали.

Що стосується підозрюваних чи обвинувачених, яким обрано інший запобіжний захід, то вони теж мають право звернутися до прокурора з таким самим клопотанням. Крім того, запобіжний захід у виді застави за клопотанням

підозрюваного чи обвинуваченого може бути замінений на особисте зобов'язання, якщо таке клопотання обґрунтоване бажанням використати кошти, передані в заставу (в повному обсязі або частково), для внесення на спеціальні рахунки Національного банку України для цілей оборони України.

Відповідно до частини шостої статті 616 КПК України у місцях ведення активних бойових дій за клопотанням підозрюваного, обвинуваченого слідчий суддя, суд має право розглянути питання про заміну запобіжного заходу у виді домашнього арешту на запобіжний захід у виді особистого зобов'язання.

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 21.03.2022 № 62 та набрав чинності 22 березня 2022 року.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про електронні комунікації» щодо підвищення ефективності досудового розслідування «за гарячими слідами» та протидії кібератакам № 2137-IX від 15 березня 2022 року

Законом внесено зміни до статті 71 Кримінального процесуального кодексу України, внаслідок чого розширено повноваження спеціаліста у кримінальному провадженні. Окрім права надавати консультації та висновки, його уповноважено надавати пояснення і довідки, зокрема довідки з питань, що належать до сфери його знань, у випадках зняття показань технічних приладів та технічних засобів, що мають функції фото-, кінозйомки, відеозапису, чи засобів фото-, кінозйомки, відеозапису (зняття показань). Порядок проведення такої слідчої дії, як зняття показань, відтепер регламентовано новою статтею 245-1 КПК України (проводиться на підставі постанови слідчого, прокурора).

Також Законом було доповнено вимоги до змісту протоколу (стаття 104 КПК України). Відповідно до частини третьої цієї статті заключна частина протоколу додатково повинна містити відомості про виготовлені дублікати документів, а також копії інформації, у тому числі комп'ютерних даних, та спосіб їх ідентифікації. Крім цих відомостей, у вказаному положенні міститься вимога щодо наявності у протоколі відомостей про вилучені речі і документи та спосіб їх ідентифікації, спосіб ознайомлення учасників зі змістом протоколу та зауваження і доповнення до письмового протоколу з боку учасників процесуальної дії.

У частині шостій статті 110 КПК України було передбачено можливість виготовлення постанови слідчого або прокурора в електронній формі з використанням або кваліфікованого електронного підпису, або Інформаційно-телекомунікаційної системи досудового розслідування (система, що відповідно до статті 106-1 КПК України забезпечує створення, збирання, зберігання, пошук, оброблення і передачу матеріалів та інформації (відомостей) у кримінальному провадженні).

Крім того, доповнено перелік видів процесуальних витрат. Тепер до них відносяться і витрати, пов'язані з виготовленням дублікатів та копій документів (стаття 118 КПК України).

Законом передбачено право володільця комп'ютерних систем або їх частин тощо вимагати, щоб особа, яка здійснює тимчасове вилучення таких об'єктів, залишила володільцю копії інформації з комп'ютерних систем або їх частин (за наявності технічної можливості для копіювання). При цьому використовуються

матеріальні носії, а також технічні засоби володільця. До цього процесу залучається спеціаліст. Втім, це положення не поширюється на випадки, якщо обіг інформації заборонено законом (частина друга статті 168 КПК України).

Новою редакцією частини третьої статті 170 КПК України передбачено низку випадків, коли на комп'ютерні системи чи їх частини може накладатися арешт.

Прокурор та слідчий під час проведення обшуку тепер мають право долати системи логічного захисту, якщо особа, присутня при обшуку, відмовляється зняти (деактивувати) системи логічного захисту. Крім того, якщо під час обшуку було виявлено можливість доступу до комп'ютерних систем або їх частин, мобільних терміналів систем зв'язку, для виявлення яких не надано дозвіл на проведення обшуку, але інформація, що на них міститься, має значення для кримінального провадження, прокурор або слідчий має право здійснити пошук, виявлення та фіксацію такої інформації на місці проведення обшуку (частина шоста статті 236 КПК України). Огляд отриманих комп'ютерних даних проводиться слідчим, прокурором шляхом відображення у протоколі огляду інформації, яку вони містять (частина друга статті 237 КПК України).

Законом було доповнено новими положеннями стаття 615 КПК України. Так, у ній передбачено, що строк письмового повідомлення про підозру затриманій особі (24 години) в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції чи заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації та/або інших держав проти України продовжується до 72 годин із моменту її затримання. У разі невручення такого повідомлення у вказаний строк особа підлягає негайному звільненню (частина сьома статті 615). Згідно з частиною восьмою цієї статті у кримінальних провадженнях, де жодній особі не було повідомлено про підозру на дату введення в Україні або в окремих її місцевостях воєнного, надзвичайного стану, проведення антитерористичної операції чи здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії проти України, строк від дати введення до дати скасування або закінчення відповідного стану або заходів не зараховується до загальних строків досудового розслідування.

У пункті 20-7 розділу IX «Перехідні положення» КПК України також було визначено, що під час дії воєнного або надзвичайного стану на території України тимчасовий доступ до речей і документів, визначених у пунктах 2, 5, 7, 8 частини першої статті 162, здійснюється на підставі постанови прокурора, погодженої з керівником прокуратури.

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 21.03.2022 № 62 та набрав чинності 22 березня 2022 року.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо підвищення ефективності боротьби з кіберзлочинністю в умовах дії воєнного стану» № 2149-IX від 24 березня 2022 року

Законом посилюється спроможність національної системи кібербезпеки для протидії кіберзагрозам у сучасному безпековому середовищі шляхом оптимізації положень статей 361, 361¹ Кримінального кодексу України.

Зокрема, стаття 361 КК України, що мала назву «Несанкціоноване втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку», викладена в новій редакції.

Крім того, оновлено термінологію, що стосується предметів цього кримінального правопорушення, а також правопорушення, передбаченого статтею 361-1 «Створення з метою протиправного використання, розповсюдження або збуту шкідливих програмних чи технічних засобів, а також їх розповсюдження або збут» КК України. Відтепер ними визнаються інформаційні (автоматизовані), електронні комунікаційні й інформаційно-комунікаційні системи, а також електронні комунікаційні мережі. Несанкціоноване втручання у їхню роботу утворює склад цього кримінального правопорушення.

Водночас, кваліфікований матеріальний склад несанкціонованого втручання передбачено у частині 3 статті 361 КК України – втручання, що призвело до витоку, втрати, підробки, блокування інформації, спотворення процесу обробки інформації або до порушення встановленого порядку її маршрутизації. Якщо ж ці дії призвели до заподіяння значної шкоди чи створили небезпеку тяжких технологічних аварій, екологічних катастроф, загибелі або масового захворювання населення чи інших тяжких наслідків, то вони кваліфікуються за частиною 4 статті 361 КК України. Кваліфікуючою ознакою щодо дій, передбачених частинами 3 і 4 цієї статті, є вчинення таких діянь під час дії воєнного стану.

Також покарання у виді штрафу за діяння без кваліфікуючих ознак посилено, однак із санкції статті вилучено позбавлення волі та позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю. Санкція частини 2 лише частково змінилася – посилилася відповідальність, а перелік покарань доповнено штрафом. Проте, покарання у виді позбавлення волі дещо пом'якшено. Інші положення статті передбачають ще більш сувору відповідальність із можливістю застосування штрафів від семи до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, позбавлення волі загалом від трьох до п'ятнадцяти років і позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 02.04.2022 № 74 та набрав чинності 21 березня 2022 року.

Закон України «Про внесення зміни до статті 263 Кримінального кодексу України щодо скасування відповідальності у випадках добровільної здачі зброї, бойових припасів, вибухових речовин або пристроїв» № 2150-IX від 24 березня 2022 року

Законом скасовується кримінальна відповідальність за незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами у випадках добровільної здачі особою зброї, бойових припасів, вибухових речовин або пристроїв.

Оскільки, звільнення від кримінальної відповідальності за вчинення кримінального правопорушення здійснюється виключно судом за клопотанням прокурора і лише стосовно особи, якій попередньо було повідомлено про підозру, при цьому до клопотання прокурора повинна бути додана письмова згода такої підозрюваної особи на звільнення її від кримінальної відповідальності, вбачається, що у випадку добровільної здачі особою органам влади зброї, бойових припасів,

вибухових речовин або вибухових пристроїв, застосування судових процедур є невинуватим і не відповідає вимогам сьогодення.

Передбачається, що Закон сприятиме збільшенню кількості осіб, які добровільно здаватимуть органам влади зброю, бойові припаси, вибухові речовини або вибухові пристрої.

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 02.04.2022 № 74 та набрав чинності 03 квітня 2022 року.

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо присвоєння спеціальних звань поліції під час дії воєнного стану» № 2151-IX від 24 березня 2022 року

Законом внесено зміни до статті 84 Закону України «Про Національну поліцію» та статті 10 Дисциплінарного статуту Національної поліції України, якими передбачено, що під час дії воєнного стану чергове спеціальне звання може бути присвоєно без встановлення термінів, достроково та на один ступінь вище від звання, передбаченого займаною штатною посадою, до підполковника поліції включно керівником Національної поліції України, а спеціальне звання полковник поліції – керівником Національної поліції України за погодженням з Міністром внутрішніх справ України.

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 02.04.2022 № 74 та набрав чинності 03 квітня 2022 року.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги» № 2155-IX від 24 березня 2022 року

Законом доповнено Кримінальний кодекс України новою статтею 201-2, норми якої передбачають відповідальність за незаконне використання із метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги.

Загалом під незаконним використанням відповідних товарів (предметів) розуміється продаж їх, використання (користування ними), укладення інших правочинів щодо розпорядження таким майном. Відповідальність настає у разі, якщо ці дії вчинені у значному розмірі, тобто коли вартість такої гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги у триста п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян (примітка 2 до статті 201-2).

Поняття гуманітарної допомоги, благодійних пожертв і безоплатної допомоги визначено в законах України «Про гуманітарну допомогу» і «Про благодійну діяльність та благодійні організації».

Кваліфікуючими й особливо кваліфікуючими ознаки визначено вчинення дій: повторно; за попередньою змовою групою осіб; службовою особою із використанням службового становища; у великому розмірі (в тисячу та більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян); організованою групою; в особливо великому розмірі (у три тисячі та більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян); під час надзвичайного або воєнного стану.

Досудове розслідування зазначених злочинів здійснюється органами Національної поліції України.

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 02.04.2022 № 74 та набрав чинності 03 квітня 2022 року.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо забезпечення протидії несанкціонованому поширенню інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчиненому в умовах воєнного або надзвичайного стану» № 2160-IX від 24 березня 2022 року

Законом доповнено Кримінальний кодекс України новою статтею 114-2, якою криміналізовано низку діянь, вчинених в умовах воєнного або надзвичайного стану, а саме поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, у тому числі про їх переміщення територією України (частина перша статті 114-2 КК України); а також про переміщення, рух або розташування Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, за можливості їх ідентифікації на місцевості (частина друга статті 114-2 КК України).

Зазначені діяння є кримінально караними у тому випадку, коли така інформація не розміщувалась у відкритому доступі Генеральним штабом Збройних Сил України чи Міністерства оборони України або в офіційних джерелах відповідних відомств країн-партнерів.

За діяння, зазначені у частині першій статті 114-2 КК України, передбачена відповідальність у виді позбавлення волі на строк від трьох до п'яти років, а за дії, вказані у частині другій цієї статті, – позбавлення волі на строк від п'яти до восьми років.

Частиною третьою цієї статті передбачено посилену відповідальність за вищевказані діяння (позбавлення волі на строк від восьми до дванадцяти років) з кваліфікуючими ознаками, а саме, якщо вони вчинені за попередньою змовою групою осіб; вчинені з корисливих мотивів; вчинені з метою надання такої інформації державі, що здійснює збройну агресію проти України, чи незаконним збройним формуванням; спричинили тяжкі наслідки.

До цієї норми відповідно до частини п'ятої статті 49 КК України не застосовується давність притягнення до кримінальної відповідальності. Вчинення злочину, передбаченого статтею 114-2 КК України, уповноваженою особою юридичної особи від її імені та в її інтересах є підставою для застосування до неї заходів кримінально-правового характеру.

Повноваження з розслідування таких злочинів покладено на слідчих органів безпеки, а також передбачено можливість здійснення спеціального досудового розслідування таких злочинів.

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 26.03.2022 № 67 та набрав чинності 27 березня 2022 року.

Закон України «Про внесення змін до статті 114-2 Кримінального кодексу України щодо удосконалення відповідальності за несанкціоноване

розповсюдження інформації про засоби протидії збройній агресії Російської Федерації» № 2178-IX від 01 квітня 2022 року

Законом уточнено зміст статті 114-2 «Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану» КК України.

Так, до відомств, які можуть правомірно поширювати та розміщувати у відкритому доступі інформацію про направлення, переміщення зброї, озброєння і бойових припасів в Україну, зокрема й про її переміщення територією України, віднесено Службу безпеки України.

До відомств, які можуть правомірно поширювати та розміщувати у відкритому доступі інформацію про переміщення, рух або розташування Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, за можливості їх ідентифікації на місцевості, віднесено Міністерство оборони України та інші уповноважені державні органи.

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 12.04.2022 № 84 та набрав чинності 13 квітня 2022 року.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо удосконалення відповідальності за колабораційну діяльність та особливостей застосування запобіжних заходів за вчинення злочинів проти основ національної та громадської безпеки» № 2198-IX від 14 квітня 2022 року

Зазначеним Законом встановлено кримінальну відповідальність за пособництво державі-агресору.

Зокрема, Кримінальний кодекс України доповнено новою статтею 111-2, відповідно до якої умисні дії, спрямовані на допомогу державі-агресору (пособництво), збройним формуванням та/або окупаційній адміністрації держави-агресора, вчинені громадянином України, іноземцем чи особою без громадянства, за винятком громадян держави-агресора, з метою завдання шкоди Україні шляхом: реалізації чи підтримки рішень та/або дій держави-агресора, збройних формувань та/або окупаційної адміністрації держави-агресора; добровільного збору, підготовки та/або передачі матеріальних ресурсів чи інших активів представникам держави-агресора, її збройним формуванням та/або окупаційній адміністрації держави-агресора - караються позбавленням волі на строк від десяти до дванадцяти років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк від десяти до п'ятнадцяти років та з конфіскацією майна або без такої.

При цьому, досудове розслідування такого кримінального правопорушення здійснюватимуть слідчі органів безпеки (зміни до частини другої статті 216 Кримінального процесуального кодексу України), а також на вказане кримінальне правопорушення поширено можливість проведення спеціального досудового розслідування (зміни до частини друга статті 297-1 КПК);

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 22.04.2022 № 92 та набрав чинності 23 квітня 2022 року.

Закон України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення» № 2200-IX від 14 квітня 2022 року

Закон врегульовує низку процесуальних питань, пов'язаних з ухваленням Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про правовий статус осіб, зниклих безвісти».

Зокрема, Законом вноситься низка змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, відповідно до яких право складати протоколи про адміністративні правопорушення мають не лише Уповноважений з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, а й уповноважені особи Секретаріату Уповноваженого з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин.

Справи про адміністративне правопорушення за невиконання законних вимог Уповноваженого з питань осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, або перешкоджання здійсненню ним своїх повноважень, розглядатимуть судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів.

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 26.04.2022 № 94 та набрав чинності 27 квітня 2022 року.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» № 2201-IX від 14 квітня 2022 року

Законом удосконалюється порядок здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану, задля чого вносяться зміни до низки статей Кримінального процесуального кодексу України у частині деталізації порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану.

Зокрема, відповідними положення Закону надавалось право уповноваженій особі затримувати без ухвали слідчого судді, суду або постанови керівника органу прокуратури (в порядку статті 208 КПК України) на строк 216 годин (9 днів). Реалізація цього права можлива у разі, якщо є обґрунтовані підстави припускати втечу особи, підозрюваної у вчиненні злочину, з метою ухилення від кримінальної відповідальності. Зі спливом 216 годин затримана особа мала бути звільнена або доставлена до слідчого судді, суду чи керівника органу прокуратури для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу (ст. 615 КПК України).

Законом, також, розширено повноваження керівника органу прокуратури. В умовах воєнного стану він може користуватися деякими повноваженнями слідчого судді, що передбачені в статтях 140, 163, 164, 170, 173, 186, 187, 190, 206, 219, 232, 234, 235, 245—248, 250 та 294 КПК України за відсутності об'єктивної можливості їх виконання слідчим суддею. Крім того, керівник органу прокуратури з урахуванням вимог ст. 37 КПК України за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженим з прокурором може застосовувати запобіжний захід у вигляді тримання під вартою на строк до 30 діб до осіб, які підозрюються у вчиненні злочинів, передбачених статтями 109—115, 121, 127, 146, 1461, 147, 152-156-1, 185, 186, 187, 189-191, 201, 255-255-2, 258-258-5, 260-263-1, 294, 348, 349, 365, 377-379, 402-444 Кримінального кодексу України, а у виняткових випадках також у вчиненні інших тяжких чи особливо тяжких злочинів, якщо затримка в обранні запобіжного заходу може призвести до втрати слідів кримінального правопорушення чи втечі особи, яка підозрюється у вчиненні такого злочину.

Строк дії ухвали слідчого судді або постанови керівника органу прокуратури про тримання під вартою може бути продовжений до одного місяця керівником відповідного органу прокуратури за клопотанням прокурора або за клопотанням слідчого, погодженим з прокурором. Крім того, цей строк може продовжуватись неодноразово в межах строку досудового розслідування. Про рішення, прийняті прокурором у порядку статті 615 КПК України, повідомляється прокурор вищого рівня, а також суд, з наданням копій відповідних документів не пізніше 10 днів з дня повідомлення.

У разі закінчення строку дії ухвали суду про тримання під вартою та неможливості розгляду судом питання про продовження строку тримання під вартою, цей запобіжний захід вважається продовженим до вирішення питання судом, але не більше ніж на 2 місяці.

Також, у разі наявності об'єктивних обставин, що унеможливають вручення затриманій особі письмового повідомлення про підозру у строки, встановлені статтею 278 КПК України, якщо такі дії здійснюються в умовах воєнного стану, строк для вручення повідомлення про підозру може бути продовжено до 72 годин. Якщо повідомлення про підозру не вручено в цей строк, особа підлягає негайному звільненню. Надається можливість зупиняти досудове розслідування після повідомлення особі про підозру за наявності об'єктивних обставин, що унеможливають проведення досудового розслідування у воєнний час.

Керівнику Спеціалізованої антикорупційної прокуратури та Генеральному прокурору надано право доручати здійснення досудового розслідування іншим органам досудового розслідування у разі неможливості його здійснення чи нефункціонування органу під час воєнного стану. До таких органів віднесено також Національне антикорупційне бюро України за умов, що унеможливають його функціонування чи здійснення ним досудового розслідування в умовах воєнного часу.

Керівникам органів досудового розслідування надано право вмотивованою постановою створювати міжвідомчі слідчі групи за погодженням з керівниками відповідних органів досудового розслідування, а також визначати у їх складі старшого слідчого (частина четверта статті 39 КПК України). При цьому погодження з прокурором не потрібне.

В умовах введення в Україні або окремих її місцевостях воєнного, надзвичайного стану виключаються обмеження щодо проведення слідчих (розшукових) дій у нічний час (частина четверта статті 223 КПК України).

Зміни торкнулись і порядку здійснення судового провадження. Тепер дистанційний розгляд може проводитись незалежно від згоди на це обвинуваченого (частина друга статті 336 КПК України). Обвинувальні акти, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності скеровуються та розглядаються судами, в межах територіальної юрисдикції яких закінчено досудове розслідування, а в разі неможливості з об'єктивних причин здійснювати правосуддя – найбільш територіально наближеним до нього судом, що може здійснювати правосуддя, або іншим судом, визначеним у порядку, передбаченому

законодавством. Це положення не поширюється на кримінальні провадження, обвинувальні акти, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності в яких скеровано до суду до моменту введення воєнного стану та набрання чинності цим положенням.

Передбачено відступ від заборони використання позасудових свідчень. Це означає, що показання свідка, потерпілого, підозрюваного, отримані на стадії досудового розслідування, що здійснювалося в умовах воєнного стану, є доказами в суді за умови забезпечення процесуальних гарантій (участь захисника підозрюваного) та відеофіксації (частина четверта статті 95 КПК України).

Додано нову статтю 615-1 КПК України, в якій визначено умови відновлення втрачених матеріалів кримінального провадження в умовах воєнного стану, а також передбачено гарантії відшкодування втрачених речей і документів в умовах воєнного стану.

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 30.04.2022 № 96 та набрав чинності 01 травня 2022 року.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо співробітництва з Міжнародним кримінальним судом» № 2236-IX від 03 травня 2022 року.

Закон спрямований на врегулювання порядку співробітництва компетентних органів державної влади України з Міжнародним кримінальним судом (далі - МКС) та передбачає внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України, якими встановлюється, що:

1) до особи, стосовно якої надійшло прохання МКС про тимчасовий арешт або про арешт і передачу, у порядку і на підставах, передбачених розділом IX-2 КПК, може бути застосований запобіжний захід у вигляді тримання під вартою (пункт 7 частини другої статті 183 КПК України);

2) розмір застави не визначається при розгляді питання про застосування запобіжного заходу у виді тримання під вартою відповідно до статей 629 – 631 КПК України (абзац 8 частини четвертої статті 183 КПК України);

3) службова особа, яка здійснила затримання особи, яка розшукується МКС або стосовно якої надійшло прохання МКС про тимчасовий арешт або про арешт і передачу, уповноважується роз'яснити затриманій особі її право надати згоду на передачу до МКС у спрощеному порядку (абзац 3 частини 4 статті 208 КПК України).

Крім того, КПК України доповнюється новим розділом IX-2 «Особливості співробітництва з Міжнародним кримінальним судом», яким, зокрема визначаються обсяг і порядок такого співробітництва; центральні органи України щодо співробітництва з МКС; консультації з МКС; передання кримінального провадження в рамках співробітництва з МКС; виконання прохання МКС про надання допомоги; конфіденційність та захист відомостей, що стосуються національної безпеки України, під час співробітництва з МКС; забезпечення збереження доказів; виконання МКС функцій на території України; тимчасова передача особи МКС для проведення процесуальних дій; запити (прохання) до МКС; права особи, стосовно якої надійшло прохання МКС про співробітництво;

особливості затримання осіб, які розшукуються МКС або стосовно яких надійшло прохання МКС про тимчасовий арешт або про арешт і передачу; застосування до особи запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою на прохання МКС про тимчасовий арешт (тимчасового арешту); передача особи до МКС у спрощеному порядку; виконання прохання МКС про арешт і передачу; тимчасове звільнення особи, до якої застосовано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою; організація передачі особи до МКС; транзитне перевезення особи, яка передається до МКС; витрати, пов'язані з виконанням прохань МКС про співробітництво; виконання рішень МКС.

Відповідними положеннями розділу II Закону з метою забезпечення прав особи, стосовно якої застосовано тимчасовий арешт чи запобіжний захід у вигляді тримання під вартою на прохання МКС, вносяться зміни до статей 8, 51, 113 Кримінально-виконавчого кодексу України та статей 3, 9, 12, 13 Закону України «Про попереднє ув'язнення». Статті 2 і 20 Закону України «Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві» доповнюються положеннями щодо забезпечення безпеки осіб, зазначених у проханні МКС.

Передбачається, що Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування, крім частини третьої статті 617, частин третьої-п'ятої статті 636 КПК, які набирають чинності з дня набрання чинності Римським статутом МКС для України.

До дня набрання чинності Римським статутом МКС для України питання про виконання рішення МКС про штраф та/або конфіскацію буде вирішуватися у порядку, передбаченому статтями 603 і 604 КПК.

Крім того, до дня набрання Римським статутом МКС чинності для України даний Закон буде застосовуватися з урахуванням заяв України про визнання юрисдикції МКС відповідно до пункту 3 статті 12 Римського статуту МКС.

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 19.05.2022 № 106 та набрав чинності 20 травня 2022 року.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо застосування до засуджених та осіб, які тримаються під вартою, заходів примусового годування» від 19 липня 2022 року № 2429-IX

Законом вносяться зміни до Кримінального процесуального кодексу України, якими передбачається можливість застосування до відповідної категорії осіб примусового годування, але виключно у разі, коли буде переконливо доведено, що існує така медична необхідність, адже вказаний захід має на меті гуманне ставлення до особи, її прав, честі і гідності та не допускає будь-якого приниження чи тортур.

Законом врегульовується процедура розгляду судами питання застосування заходів примусового годування засуджених та осіб, які тримаються під вартою, та які відмовляються від їжі (оголошують про голодування), що може завдати колосальної шкоди здоров'ю зазначених осіб, а також є смертельно небезпечним.

Крім того, Закон забезпечує виконання низки рішень Європейського суду з прав людини, які містять рекомендації, згідно з якими при застосуванні заходів примусового годування необхідно переконатись щодо існування медичної необхідності, яка полягає, зокрема, у проведенні медичного дослідження, та належних медичних документів, на підставі яких вважалося б за необхідне

застосування до конкретного затриманого, який свідомо голодує, примусового годування.

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 18.05.2022 № 162 та набрав чинності 10 серпня 2022 року

Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення окремих положень досудового розслідування в умовах воєнного стану» № 2462-IX від 27 липня 2022 року

Законом вносяться зміни до відповідних положень Кримінального процесуального кодексу України з метою удосконалення деяких положень кримінального процесуального закону та забезпечення ефективного досудового розслідування в умовах дії воєнного стану.

Зокрема, відповідними положеннями Закону скасовується норма, за якою в умовах воєнного стану можна затримувати людину без рішення суду до 9 діб. Відтепер строк затримання особи без ухвали слідчого судді, суду не може перевищувати строку, визначеного статтею 211 Кримінального процесуального кодексу України. Тобто, затриману без ухвали слідчого судді, суду людину не пізніше шістдесяти годин з моменту затримання мають звільнити або доставити до суду для розгляду клопотання про обрання стосовно неї запобіжного заходу.

Якщо в умовах воєнного стану наявні об'єктивні обставини, за яких цього зробити неможливо, то розгляд клопотання мають здійснювати із застосуванням технічних засобів (відеозв'язку) для забезпечення дистанційної участі затриманої особи. Якщо й цього неможливо зробити, то людину повинні негайно звільнити.

Також, на час воєнного стану змінюється порядок освідування підозрюваного, свідка чи потерпілого. Для того, щоб зібрати якомога більше доказів, освідування можна пройти добровільно, а в разі відмови його проведуть примусово на підставі постанови прокурора. Якщо цей процес буде потребувати роздязання, то присутніми можуть бути особи тієї ж статі, за винятком лікаря. Запис відео цього процесу можливий лише за письмової згоди.

Крім того, якщо прокурор не може видати дозвіл на видачу трупа родичам через активні бойові дії, то цей обов'язок покладається на слідчого після проведення судово-медичної експертизи та встановлення причини смерті.

Закон, з поміж іншого, встановлює нову nereабілітуючу правову підставу для закриття кримінального провадження на стадії досудового розслідування, а саме: смерть особи, яка підозрюється чи обвинувачується у вчиненні кримінального правопорушення і стосовно якої зібрано достатньо доказів для повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, однак не було повідомлено про підозру у зв'язку з її смертю, а також містить низку інших пропозицій щодо удосконалення порядку здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану.

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 19.05.2022 № 174 та набрав чинності 25 серпня 2022 року.

Закон України «Про внесення змін до Кримінального, Кримінального процесуального кодексів України та інших законодавчих актів України щодо врегулювання процедури обміну осіб як військовополонених» № 2472-IX від 28 липня 2022 року

Зазначеним Законом вперше законодавчо врегульовується процедура обміну осіб як військовополонених.

Для здійснення обміну уповноважений орган приймає рішення про передачу особи (підозрюваного, обвинуваченого, засудженого) для обміну як військовополоненого.

У разі прийняття такого рішення засуджений звільняється від відбування покарання, а підозрюваному, обвинуваченому скасовується запобіжний захід, вони негайно звільняються з під варти.

В подальшому зазначені особи передаються під нагляд уповноваженого органу для організації та проведення їх обміну як військовополонених.

Надалі стосовно підозрюваного, щодо якого було прийнято рішення про передачу для обміну як військовополоненого і обмін якого відбувся, буде проведено спеціальне досудове розслідування.

Судовий розгляд щодо обвинуваченого, стосовно якого було прийнято рішення про передачу для обміну як військовополоненого і обмін якого відбувся, також буде здійснюватися за його відсутності (in absentia).

У разі якщо обмін засудженого не відбувся, або засуджений, який був звільнений судом від відбування покарання у зв'язку з прийняттям рішення уповноваженого органу про його передачу для обміну як військовополоненого, і обмін якого відбувся, до закінчення строків давності виконання обвинувального вироку знову буде затриманий на території України у зв'язку з його участю у бойових діях, суд направляє такого засудженого для подальшого відбування призначеного раніше покарання.

Закон опублікований в офіційному виданні «Голос України» 18.05.2022 № 169 та набрав чинності 19 серпня 2022 року.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо удосконалення діяльності органів прокуратури в умовах збройної агресії проти України» від 01 квітня 2022 року

Закон України «Про прокуратуру» доповнено новою статтею 42-1, якою визначаються особливості правового статусу прокурорів, які є військовослужбовцями, зокрема встановлюється, що:

визначені наказом Генерального прокурора прокуратури можуть комплектуватися військовослужбовцями Збройних Сил України, які відповідають вимогам, встановленим статтею 27 Закону України «Про прокуратуру»;

військовослужбовці, відряджені для проходження військової служби до органів прокуратури, призначаються на посади прокурорів, адміністративні посади в органах прокуратури та звільняються з таких посад відповідно до вимог Закону України «Про прокуратуру»;

особливості призову на військову службу, відрядження для проходження військової служби до органів прокуратури, повернення з такого відрядження військовослужбовців визначаються спільним наказом Міністра оборони України та Генерального прокурора відповідно до законодавства, що регулює проходження військової служби, та Закону України «Про прокуратуру»;

прокурор, який обіймає посаду (у тому числі адміністративну), що може заміщуватися військовослужбовцем, та виявив бажання проходити військову

службу, після укладення відповідного контракту та відрядження для проходження військової служби до органів прокуратури призначається на цю посаду уповноваженою відповідно до Закону України «Про прокуратуру» особою без проведення додаткового відбору або атестації;

переведення прокурора, який є військовослужбовцем, на рівнозначну вакантну або тимчасово вакантну посаду, що може заміщуватися військовослужбовцем, у тому числі в іншому органі прокуратури, здійснюється за рішенням Генерального прокурора;

грошове забезпечення прокурорів, які є військовослужбовцями, забезпечення їх діяльності здійснюються Офісом Генерального прокурора відповідно до вимог Закону України «Про прокуратуру» з урахуванням особливостей, передбачених законодавством для військовослужбовців. Забезпечення військовослужбовців, відряджених для проходження військової служби до органів прокуратури, засобами зв'язку (у тому числі спеціальними), засобами індивідуального захисту, вогнепальною зброєю, обмундируванням та іншим речовим майном, а також транспортом та охороною в районах проведення воєнних дій, операції Об'єднаних сил здійснюється Міністерством оборони України;

військовослужбовці, відряджені до органів прокуратури, які мають визначений Законом України «Про прокуратуру» статус прокурора, під час виконання функцій прокурора є незалежними від військового командування та органів військового управління. Заохочення, передбачені Дисциплінарним статутом Збройних Сил України, застосовуються до таких військовослужбовців лише за поданням або за згодою Генерального прокурора. Притягнення до дисциплінарної відповідальності таких військовослужбовців здійснюється в порядку, визначеному Законом України «Про прокуратуру».

Крім того, Законом вносяться зміни до статті 8 Закону України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях», якими передбачається можливість залучення Генеральним штабом Збройних Сил України сил і засобів органів прокуратури, що комплектуються військовослужбовцями, для забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях.

Закон повернутий до ВРУ для повторного розгляду з пропозиціями Президента України.

Закон України «Про державну реєстрацію геномної інформації людини» від 09 липня 2022 року

Закон врегульовує процеси створення і функціонування обліку геномної інформації людини в Україні та удосконалення роботи правоохоронних органів України із запобігання, виявлення, розкриття та розслідування злочинів проти життя, здоров'я, волі, статевої свободи та недоторканості особи, а також інших злочинів і правопорушень, розшуку безвісти зниклих осіб та ідентифікації невпізнаних трупів.

У разі набуття чинності Закон дозволить здійснювати обов'язковий відбір біологічного матеріалу у військовослужбовців, поліцейських, осіб рядового та

начальницького складу служби цивільного захисту, а також членів добровольчих формувань територіальних громад для подальшої ідентифікації у разі необхідності.

Закон направлено на підпис Президенту України 11 липня 2022 року.

Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо удосконалення добору та підготовки прокурорів» від 14 квітня 2022 року *(знаходиться на підпису Президента України).*

Закон вносить зміни до законів України «Про прокуратуру» та «Про запобігання корупції», якими:

1) виключено вимогу до кандидатів на посаду прокурора щодо наявності дворічного стажу роботи в галузі права;

2) надано можливість безпосереднього здобуття в прокуратурі необхідного стажу роботи в галузі права як умови для призначення на посаду прокурора окружної прокуратури;

3) запроваджено інститут стажування, внаслідок чого стає можливим:

- отримання кандидатом не тільки стажу роботи в галузі права, а спеціалізованого досвіду практичної діяльності, безпосередньо необхідного для роботи прокурором;

- запровадження способу практичної підготовки, за якого кандидат не тільки спостерігає за роботою інших, а сам безпосередньо уповноважений на виконання функцій прокурора;

- і як наслідок зниження навантаження на інших прокурорів окружної прокуратури у зв'язку з виконанням повноважень у нескладних кримінальних провадженнях та інших незначних справах прокурорами-стажистами;

4) встановлено такі стадії спеціальної підготовки:

- первинна, яка проводиться в Тренінговому центрі прокурорів України;

- стажування, яке проводиться на посаді прокурора-стажиста;

5) кінцеве рішення про успішність або неуспішність спеціальної підготовки, припинення участі особи у доборі приймається Кваліфікаційно-дисциплінарною комісією прокурорів (з можливістю судового оскарження негативного рішення);

6) органом, що здійснює дисциплінарне провадження, визначається Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів.

Закон направлено на підпис Президенту України 15 квітня 2022 року.

Постанова Верховної Ради України «Про надання згоди на звільнення Президентом України Венедіктової І.В. з посади Генерального прокурора» № 2433-IX від 19 липня 2022 року.

Постановою, з огляду на положення пункту 25 частини першої статті 85, пункту 11 частини першої статті 106, частини третьої статті 131-1 Конституції України Верховної Ради України, надано згоду парламенту на звільнення Президентом України Венедіктової І.В. з посади Генерального прокурора.

Постанова Верховної Ради України «Про надання згоди на призначення Президентом України Костіна А.Є. на посаду Генерального прокурора» № 2440-IX від 27 липня 2022 року

Постановою, з огляду на положення пункту 25 частини першої статті 85, частини третьої статті 131-1 Конституції України, статті 212 Регламенту Верховної Ради України, надано згоду парламенту на призначення Президентом України

Костіна А.Є. на посаду Генерального прокурора.

Опрацювання законопроектів, щодо яких Комітет визначено головним

Загалом, станом на 01 вересня 2022 року на опрацюванні в Комітеті перебувало **663** законопроектів, з яких **397** проектів, з підготовки яких Комітет визначено головним та **266** проектів, з підготовки яких Комітет визначено співвиконавцем.

На розгляд Верховної Ради України у звітному періоді підготовлено **66** висновків Комітету щодо проектів законів, з них:

- про прийняття у першому читанні за основу (в тому числі за основу та в цілому як закон) – **56**;
- про прийняття в другому читанні та в цілому – **9**;
- про прийняття в цілому з пропозиціями Президента України – **1**;
- попередні висновки на законопроекти до головного комітету – **1**.

За результатами розгляду Верховною Радою України законопроектів, підготовлених Комітетом упродовж сьомої сесії, ухвалено наступні рішення:

- Прийнято - **29** Законів та **2** Постанови;
- прийнято за основу – **10** законопроектів;
- повернуто на доопрацювання – **0** законопроектів;
- повернуто на повторне перше читання – **1** законопроекти;
- повернуто на повторне друге читання – **0** законопроектів;
- відхилено – **2** законопроект;
- ветовано – **2** Закони;
- знято з розгляду – **6**.

Загалом, спочатку роботи Верховної Ради України 9 скликання та станом на 01 вересня 2022 року очікують розгляду в першому читанні – **148** законопроектів, поданих Комітетом на розгляд Верховної Ради України та **22** законопроекти – у другому читанні.

Контрольні повноваження Комітету

На засіданнях Комітету *9 та 16 лютого 2022 року* відбулось заслуховування інформації керівництва Офісу Генерального прокурора та Державного бюро розслідувань про стан досудового розслідування кримінальних проваджень щодо злочинів, вчинених під час масових протестів у 2013 – 2014 роках під час Революції Гідності.

У засіданні взяли участь народні депутати – члени Комітету, Директор Державного бюро розслідувань Сухачов О.О., Заступник Генерального прокурора Якубовський М.В., Начальник Департаменту організації процесуального керівництва досудовим розслідуванням та підтримання публічного обвинувачення у кримінальних провадженнях про злочини, вчинені у зв'язку із масовими протестами у 2013 – 2014 роках, Офісу Генерального прокурора Донський О.І., Заступник керівника Управління з розслідування злочинів, вчинених у зв'язку із

масовими протестами у 2013-2014 роках, Державного бюро розслідувань Яблонський А.С.

Комітет було поінформовано, що упродовж 2021 року майже вдвічі збільшилась кількість осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності у справах Майдану. За процесуального керівництва прокурорів Офісу Генерального прокурора повідомлено про підозру 62 особам, 8 високопосадовцям, 4 суддям, а також правоохоронцям, серед яких 3 прокурора та 12 слідчих.

У 2021 році прокурорами отримано дозволи суду на здійснення спеціального досудового розслідування стосовно 34 підозрюваних, що в 2,5 рази більше ніж упродовж всього минулого року, чому сприяли зміни до Кримінального процесуального кодексу України, якими фактично розблоковано застосування спеціальних процедур кримінального провадження.

В результаті заслуханої інформації, Комітетом було прийнято рішення продовжити комітетський контроль стану досудового розслідування кримінальних проваджень щодо злочинів, вчинених під час масових протестів у 2013 – 2014 роках під час Революції Гідності із щоквартальним інформуванням Комітету.

19 березня 2022 року відбулося позачергове виїзне засідання Комітету до міста Ужгород Закарпатської області, на якому члени Комітету заслухали інформацію про виконання завдань з постачання та розподілу гуманітарних вантажів в Україну та шляхів взаємодії Закарпатської ОВА з іноземними партнерами.

Також, на засіданні були розглянуті проблеми правозастосування у сфері гуманітарної допомоги, обговорені законодавчі ініціативи щодо посилення кримінальної відповідальності за можливе нецільове використання гуманітарної допомоги, у тому числі під час дії воєнного стану.

Голова Закарпатської ОВА В. Микита озвучив низку пропозицій щодо налагодження логістики отримання й доставки таких вантажів у різні куточки країни. Ці пропозиції ґрунтуються на передовому досвіді регіону з цих питань та можуть бути враховані парламентом при підготовки змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо посилення відповідальності за нецільове використання гуманітарної допомоги під час дії воєнного стану.

Крім того, учасники засідання оглянули Закарпатський обласний гуманітарний хаб, дізналися про особливості прийому гуманітарних вантажів, їх транспортування на склад, сортування та відправлення в інші регіони України. Присутні обговорили також механізми доправлення вантажів з країн Європи безпосередньо в Закарпатську область, зокрема і можливість запуску нових гуманітарних хабів у Словаччині та Угорщині.

Головою Комітету Іонушасом С.К. було запропоновано на наступному засіданні Комітету повернутися та переглянути рішення Комітету від 14 березня 2022 року у частині проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо відповідальності за використання гуманітарної допомоги під час дії воєнного стану» (реєстр. № 7146) з урахуванням застережень, які надійшли під час обговорення інформації про виконання завдань з постачання гуманітарних вантажів в Україну від народних депутатів України та керівництва Закарпатської обласної військової адміністрації.

13 квітня 2022 року відбулося спільне виїзне позачергове засідання трьох Комітетів парламенту: Комітету з питань правоохоронної діяльності, Комітету з питань національної безпеки, оборони та розвідки та Комітету з питань зовнішньої політики та міжпарламентського співробітництва до міста Буча Київської області.

Під час засідання присутніми було заслухано доповіді та інформацію представників Офісу Генерального прокурора, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України та Національної поліції України про:

- стан та проблемні питання розслідування воєнних злочинів скоєних російською федерацією на території України та механізми збору, фіксації та легалізації доказів при вчиненні воєнних злочинів та злочинів проти людяності;
- порядок взаємодії правоохоронних органів з міжнародними судовими інституціями та проблемні питання такої взаємодії;
- законодавчі пропозиції спрямовані на ефективне досудове розслідування міжнародних злочинів та шляхи ефективного документування та належної фіксації воєнних злочинів.

Міністр юстиції України повідомив, що Міністерством збираються докази для притягнення воєнних злочинців РФ до відповідальності, зокрема, для збору доказів у Київську область відправлено судових експертів зі всієї України, а також залучені судові експерти з інших країн. Усі матеріали, що дозволять встановити винних осіб, будуть надані Міжнародному кримінальному суду та партнерам України в тих юрисдикціях, де порушені кримінальні провадження щодо дій військових РФ на території України.

На виконання контрольної функції, передбаченої пунктом 10 частини першої статті 14 Закону України «Про комітети Верховної Ради України», у частині погодження питань, проведення консультацій щодо призначення на посади та звільнення з посад керівників відповідних державних органів, створення і ліквідації спеціальних державних органів, що віднесені до предметів відання комітетів, та здійсненні інших погоджень і консультацій у випадках, передбачених законом, Комітет на своїх засіданнях 19 і 27 липня 2021 року розглянув питання про надання згоди на звільнення Президентом України Венедіктової І.В. та про надання згоди на призначення Президентом України Костіна А.Є. на посаду Генерального прокурора відповідно.

Крім того, з метою реалізації контрольної функції Комітету, а також аналізу практики застосування законодавчих актів у діяльності державних органів, їх посадових осіб з питань, віднесених до предметів відання комітетів, Комітетом у звітному періоді розглядалися наступні питання:

1. 09 лютого 2022 року (протокол № 94) заслуховування інформаціїб

- командування Національної гвардії України та керівництва Державного бюро розслідувань про передумови та причини, що призвели до трагічної події, яка сталась вночі 27 січня 2022 року на території Південного машинобудівного заводу «Південмаш» у місті Дніпро, в результаті якої загинули військовослужбовці та працівники Національної гвардії України;

- Міністра внутрішніх справ України та Голови Національної поліції України про виявлення фактів підготовки до проведення масових заворушень та провокацій на території України;

- керівництва Національної поліції України, Державного бюро розслідувань, Офісу Генерального прокурора щодо відомостей оприлюднених засобами масової інформації 01.02.22 року стосовно дорожньо-транспортної пригоди 23.08.2021 року;

- Офісу Генерального прокурора та Національної поліції України про стан та хід досудового розслідування кримінальних проваджень (за матеріалами Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України, утвореної Постановою Верховної Ради України №304-ІХ від 15.11.2019);

- керівництва Національної поліції України щодо переслідування громадських активістів Луганщини.

2. 16 лютого 2022 року (протокол 95) Голова Комітету Іонушас С.К. повідомив членів Комітету про отримані від заступника голови Комітету Мамки Г.М. матеріали Тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України, утвореної Постановою Верховної Ради України №304-ІХ від 15.11.2019, а також лист Першого віце-президента Української асоціації футболу О. Протасова.

Заступник голови Комітету Мамка Г.М. звернувся до членів Комітету з пропозицією на наступному засіданні прийняти рішення щодо скерування звернення від Комітету з матеріалами Тимчасової слідчої комісії до Офісу Генерального прокурора та Національної поліції України для вивчення матеріалів справи, встановлення відповідного контролю за розглядом звернення, а у випадку неналежного розгляду комітетського звернення ініціювання проведення засідання Комітету з вищезазначеного питання у закритому режимі.

Член Комітету Бакумов О.С. поінформував членів Комітету про висловлювання керівника Управління СБУ у Харківській області на адресу окремих народних депутатів України та політичних діячів.

Голова Комітету Іонушас С.К. запропонував члену Комітету Бакумову О.С. направити на адресу Комітету звернення із зазначенням всіх обставин озвученої поведінки керівника Управління СБУ у Харківській області для ознайомлення та прийняття рішення на наступному засіданні Комітету.

3. 21 лютого 2022 року (протокол 96) заступник голови Комітету Мамка Г.М. озвучив колективне звернення народних депутатів України – членів Комітету про направлення звернення від Комітету до Голови Служби безпеки України з проханням провести службове розслідування та надати правову оцінку висловлюванням керівника Управління СБУ у Харківській області на адресу окремих народних депутатів України та політичних діячів під час спільної наради керівників правоохоронних та інших державних органів 23 листопада 2021 року у м. Харкові.

Член Комітету Куницький О.О. озвучив проблемні питання роботи сервісних центрів МВС України та зазначив, зокрема про можливі корупційні ризики під час сервісного обслуговування осіб і транспортних засобів у ТСЦ МВС № 5153, який розміщений на території ТОВ «Євротермінал» у місті Одеса.

Член Комітету Куницький О.О. направив відповідне звернення до Голови Комітету з проханням, в межах контрольної функції Комітету, запросити на засідання Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності

заступника Міністра внутрішніх справ України Драп'ятого Б.Є. та начальника Головного сервісного центру МВС Мойсеєнка Є.В.

Член Комітету Бакумов О.С. запропонував членам Комітету звернутись від Комітету до Голови Верховної Ради України та обговорити на пленарному засіданні Верховної Ради України відповідь Президента України на депутатський запит направлений від Комітету № 11/10-692 від 3 грудня 2021 року.

Голова Комітету Іонушас С.К. запропонував обговорити пропозицію члена Комітету Бакумова О.С. із Головою Верховної Ради України та повернутись до розгляду озвученого питання на наступному засіданні Комітету.

4. 23 лютого 2022 року (протокол 97) член Комітету Куницький О.О. обговорив з членами Комітету та представника МВС України проблемні питання роботи сервісних центрів МВС України.

Голова Комітету Іонушас С.К. запропонував членам Комітету направити до Комітету озвучені проблемні питання у роботі сервісних центрів МВС України, на основі яких підготується звернення від Комітету до Міністерства внутрішніх справ України.

Голова підкомітету Яцик Ю.Г. поінформувала членів Комітету про численні звернення від адвокатів Запорізької області щодо перешкоджання здійсненню адвокатами законної професійної діяльності.

Голова Комітету Іонушас С.К. повідомив, що народними депутатами України зареєстровано проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення гарантій адвокатської діяльності» (реєстр. № 7057) та запропонував голові підкомітету Яцик Ю.Г. долучитись до опрацювання зазначеного законопроекту.

Заступник голови Комітету Мамка Г.М. запропонував членам Комітету створити на базі Комітету з питань правоохоронної діяльності робочу групу щодо ініціатив пов'язаних з нормалізацією оплати праці підрозділів Міністерства внутрішніх справ України.

Заступник голови Комітету Мамка Г.М. звернувся до членів Комітету, з проханням підтримати його пропозицію та направити від Комітету звернення до Офісу Генерального прокурора та Національної поліції України щодо здійснення досудового розслідування ряду кримінальних проваджень, які були предметом обговорення на засіданні Комітету від 21.02.2022.

5. 22 березня 2022 року (протокол 103) Голова Комітету Іонушас С.К. озвучив питання щодо виявлення недоліків у роботі працівників Національної поліції України на блокпостах України.

6. 23 березня 2022 року (протокол 104) під час розгляду Закону України «Про внесення зміни до Дисциплінарного статуту Національної поліції України щодо присвоєння спеціальних звань поліції під час дії воєнного стану» (реєстр. №7184) народний депутат Ткаченко М.М. поінформував членів Комітету про ситуацію, яка скалась між ним та працівниками Патрульної поліції України.

7. 01 квітня 2022 року (протокол 105) заступник голови Комітету Михайлюк Г.О. озвучила питання врегулювання отримання одноразової матеріальної допомоги у зв'язку із втратою заробітної плати працівниками Управління

державної служби охорони при ГУМВС України в Харківській області та звернулась до членів Комітету з проханням направити від Комітету звернення до Кабінету Міністрів України з метою вирішення викладених у зверненні питань.

8. 12 квітня 2022 року (протокол 106) член Комітету Бужанський М.А. поінформував про ситуацію, яка склалась між народним депутатом України Куницьким О.О. та працівниками Патрульної поліції України. Голова Комітету Іонушас С.К. запропонував направити звернення від Комітету до Міністра внутрішніх справ України та керівника Патрульної поліції України для з'ясування обставин інциденту між народним депутатом України Куницьким О.О. та працівниками Патрульної поліції України, а також відповідного реагування в межах установлених законом.

9. 02 травня 2022 року (протокол 111) Голова Комітету Іонушас С.К. озвучив ініціативу народного депутата України – члена Комітету Алексєєва С.О. про розгляд на одному із наступних засідань Комітету проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо звільнення від кримінальної відповідальності в період воєнного стану при добровільному відшкодуванні шкоди» реєстр. № 7333.

Голова підкомітету з питань організації охорони громадської безпеки і порядку Дануца О.А. поінформував членів Комітету про проведену підкомітетом роботу щодо опрацювання проекту Закону України «Про право на цивільну вогнепальну зброю» та звернувся до членів Комітету з проханням долучитись до спільного опрацювання законопроекту.

10. 11 травня 2022 року (протокол 112) Голова Комітету Іонушас С.К. звернувся до заступника Міністра внутрішніх справ України Драп'ятого Б.Є. з проханням надати інформацію про відсутність відповіді на звернення Комітету до Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України та Патрульної поліції України щодо ситуації, яка склалася з народним депутатом України – членом Комітету Куницьким О.О.

11. 30 травня 2022 року (протокол 113) народні депутати України – члени Комітету обговорили питання щодо можливого незаконного затримання працівниками Національної поліції України народного депутата України Куницького О.О.

За наслідками обговорення народні депутати України прийняли рішення звернутися до Державного бюро розслідувань з метою отримання матеріалів службового розслідування за заявою народного депутата України Куницького О.О. про вчинення службовими особами Національної поліції України стосовно нього кримінального правопорушення, а також заслухати на засіданні Комітету представників Міністерства внутрішніх справ, керівництво Департаменту патрульної поліції, представників Державного бюро розслідувань.

12. 17 червня 2022 року (протокол 114) обговорювалися звернень народних депутатів України - членів Комітету Бужанського М.А. та Куницького О.О.

Голова Комітету Іонушас С.К. черговий раз обговорив з членами Комітету ситуацію, яка склалася між народним депутатом України Куницьким О.О. та працівниками Національної поліції України, на одному із блокувань при в'їзді до міста Києва.

Голова Комітету Іонушас С.К. за результатами обговорення запропонував провести закриті ОФЛАЙН засідання Комітету на якому обговорити питання дотримання гарантій здійснення депутатами своїх повноважень в умовах дії правового режиму воєнного стану та заслухати Міністра внутрішніх справ України або профільного заступника Міністра, керівництво Національної поліції України, керівника Департаменту Патрульної поліції, керівництво Державного бюро розслідувань, керівника або заступника Державної прикордонної служби України та представника Служби безпеки України.

До засідання Комітету приєднався народний депутат України Холодов А.І., який поінформував членів Комітету про ненадання відповідей Державною податковою службою України на його численні депутатські звернення.

Також, депутат зазначив, що в результаті звернення до Київської міської прокуратури із заявою про вчинене кримінальне правопорушення головою Державної податкової служби України, посадовими особами Київської міської прокуратури внесено відповідні відомості до ЄРДР та розпочато досудове розслідування, в той же час, на звернення з аналогічною заявою до Територіального управління ДБР у місті Києві, посадовими особами ТУ ДБР у місті Києві надано відповідь про відсутність достатніх даних, які б свідчили про наявність ознак кримінального правопорушення.

Голова Комітету Іонушас С.К. запропонував направити звернення від Комітету до Державного бюро розслідувань для розгляду зазначеної інформації.

13. 06 липня 2022 року (протокол 116) було заслухано пропозиції Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України про внесення змін до законодавства щодо протидії російській паспортизації. Голова Комітету Іонушас С.К. запропонував членам Комітету доопрацювати презентовану законодавчу ініціативу та провести робочі зустрічі з представниками Офісу Генерального прокурора, Служби безпеки України.

Голова Комітету Іонушас С.К. обговорив з членами Комітету проблемні питання щодо віднесення Бюро економічної безпеки України до предметів відання парламентських комітетів та запропонував підготувати проект змін до Постанови Верховної Ради України «Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання» щодо віднесення Бюро економічної безпеки до предметів відання Комітету з питань правоохоронної діяльності.

14. 08 липня 2022 року (протокол 117) заслуховувалася інформація керівників правоохоронних органів щодо можливого незаконного:

- збору представниками Державної прикордонної служби інформації стосовно місця перебування народних депутатів України та даних щодо їх перебування;
- затримання працівниками Національної поліції України народного депутата України Куницького О.О., яке відбулося 11 березня 2022 року на одному із блокпостів при в'їзді до м. Києва, нанесення йому тілесних ушкоджень;
- інших питань щодо дотримання гарантій здійснення народними депутатами України своїх повноважень під час дії воєнного стану.

15. 09 липня 2022 року (протокол 118) відбулося закрите засідання Комітету, на якому було вирішено звернутися від Комітету до Міністра внутрішніх справ України Монастирського Д.А. та Голови Національної поліції України Клименка І.В. щодо:

- необхідності проведення повторного, об'єктивного та всебічного службового розслідування за фактом затримання працівниками Національної поліції України народного депутата України Куницького О.О., яке відбулося 11 березня 2022 року на одному із блокпостів при в'їзді до міста Києва, та нанесення йому тілесних ушкоджень, у тому числі, перевірки фактів щодо примусового доставлення та застосування спеціальних засобів до нього, про які стало відомо під час проведення засідання Комітету 08.07.2022 року;

- за наявності підстав прийняти рішення щодо притягнення винних осіб до відповідальності, одночасно із прийняттям відповідних управлінських та кадрових рішень за результатами проведення службових розслідувань.

Зазначене питання поставити на особливий контроль Комітету.

16. 14 липня 2022 року (протокол 119) Голова Комітету Іонушас С.К. звернувся до народних депутатів України з інформацією про нібито знищення матеріалів резонансних кримінальних проваджень Державного бюро розслідувань.

Голова Комітету була озвучена пропозиція звернутися до керівництва Державного бюро розслідувань, Офісу Генерального прокурора щодо вказаних фактів.

Народний депутат України Неклюдов В.М. звернувся до народних депутатів України – членів Комітету з проханням звернутися до Державного бюро розслідувань щодо розслідування кримінального провадження, які відносяться до підслідності Бюро економічної безпеки України.

16. 10 серпня 2022 року (протокол 123) Голова Комітету Іонушас С.К. обговорив з членами Комітету проект Постанови про внесення змін до Додатка до Постанови Верховної Ради України «Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання» щодо предметів відання комітетів (реєстр. № 7586), а також питання віднесення Бюро економічної безпеки України до предметів відання Комітету Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності

Заступник голови Комітету Павлюк М.В. обговорив з членами Комітету питання можливості створення у Комітеті робочої групи по військовій юстиції, а також питання організації опрацювання законопроектів у сферах європейської та євроатлантичної інтеграції.

17. 29 серпня 2022 року (протокол 124) було обговорено питання про створення робочої групи для доопрацювання проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про організаційно-правові основи протидії організований злочинності» (лист народного депутата України Неклюдова В.М. та Керівника Міжвідомчого науково-дослідного центру з проблем боротьби з організованою злочинністю).

Крім того, обговорювалося питання щодо визначення представника Комітету до складу створення на базі Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим міжвідомчої робочої групи з напрацювання першочергового

плану дій органів державної влади України після відновлення контролю над тимчасово окупованою територією АР Крим та м. Севастополя, зокрема, у сферах: люстрації, амністії, функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, формування кадрового резерву для зайняття посад на деокупованій території, перевірки дійсності правочинів, правового режиму майна тощо. (лист Постійного Представника Президента України в АР Крим Т. Ташевої).

Заступник голови Комітету Павлюк М.В. запропонував створити робочу групу для підготовки законопроекту з метою нормативного закріплення принципу доброчесності під час проходження публічної служби та інституту обов'язкового проведення перевірок публічних службовців на доброчесність, оскільки в чинному законодавстві це не передбаченою.

Комітетом у порядку аналізу практики застосування законодавчих актів у діяльності державних органів, їх посадових осіб з питань, віднесених до предметів відання Комітету, та контролю за виконанням власних рішень, на контролі постійно тримаються **питання моніторингу стану виконання, практики правозастосування та ефективності прийнятих законів України.**

Діяльність Комітету щодо опрацювання звернень громадян

Значний обсяг роботи Комітету у звітному періоді, як і зазвичай, складав розгляд звернень громадян, які надходять через СЕВ ОБВ (систему електронної взаємодії органів виконавчої влади), а також за допомогою засобів зв'язку, у порядку та згідно із вимогами Закону України «Про звернення громадян».

За даними Управління з питань звернень громадян Апарату Верховної Ради України до Комітету за період роботи сьомої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання надійшло **721 звернення громадян**, які можна класифікувати:

- 1) за ознакою надходження:
 - первинні – **252;**
 - повторні – **287;**
 - дублетні – **130;**
 - неодноразові – **48;**
 - масові – **4;**
- 2) за видами:
 - пропозиції (зауваження) - **154;**
 - заяви (клопотання) – **351;**
 - скарги – **216;**
- 3) за суб'єктом:
 - індивідуальні – **534;**
 - колективні – **187;**
- 4) за результатами розгляду:
 - вживається заходів – **32;**
 - вирішено позитивно -**14;**
 - відмовлено у задоволенні – **0;**
 - надано роз'яснення – **182;**
 - у процесі опрацювання – **546.**

Як і зазвичай, більшість порушень у зверненнях питань стосувалися забезпечення дотримання законності та охорони правопорядку, реалізації та порушення прав і свобод громадян під час здійснення кримінальних проваджень; неправомірних, на думку заявників, дій посадових та службових осіб органів прокуратури, слідчих інших правоохоронних органів, тяганини зі слідством, незаконних методів ведення слідства тощо.

У заявах і скаргах громадян на дії працівників органів прокуратури йшлося переважно про ухиляння окремими прокурорами від належної організації процесу досудового розслідування, здійснення неналежного нагляду за дотриманням у процесі розслідування вимог законів України органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство, формальне реагування на повідомлення громадян, особливо в разі, якщо вони стосуються порушень, вчинених співробітниками правоохоронних органів, посадовими особами органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Більшість дописувачів продовжували скаржитися на несвоєчасне реагування з боку окремих співробітників правоохоронних органів на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події, зволікання та неналежне здійснення розслідування відповідних кримінальних проваджень.

Також, своєю чисельністю вирізняються заяви і скарги на судові рішення та вироки, у яких дописувачі критично висловлювалися щодо неправильного, на їхню думку, застосування окремими суддями норм матеріального та процесуального кримінального закону, неповного з'ясування фактичних обставин справ, порушення процесуальних прав сторін; скарги на дії окремих суддів.

Значну частку в загальній кількості звернень складали питання соціального захисту працівників та ветеранів правоохоронних органів.

При опрацюванні звернень Комітет, діючи в межах своїх повноважень та предметів відання, надавав відповіді по суті звернення, намагався, по можливості, знаходити шляхи вирішення порушень у них питань, роз'яснював норми чинного законодавства України, аналізував висловлені пропозиції з метою врахування у подальшій законотворчій роботі Комітету.

Окрім того, протягом звітного періоду до Комітету на розгляд надійшло - **10 запитів на публічну інформацію та 42 електронних петицій**, які не набрали в установленій законом тримісячний строк необхідну кількість підписів на свою підтримку.

Таким чином, усі письмові та усні звернення громадян, отримані засобами поштового та електронного зв'язку, були розглянуті та опрацьовані у секретаріаті Комітету. Головою Комітету Іонушасом С. К. та народними депутатами України - членами Комітету були надані відповідні доручення, які разом зі зверненнями громадян надіслані до компетентних органів державної влади та органів місцевого самоврядування для розгляду по суті та відповідного реагування.

Співпраця Комітету з іншими парламентськими комітетами, фракціями, структурними підрозділами Апарату Верховної Ради України, органами державної влади та органами місцевого самоврядування

Комітет здійснює свої повноваження у тісній співпраці з органами державної влади та органами місцевого самоврядування, діяльність яких пов'язана з предметами відання Комітету.

Зокрема, керівництво та представники Офісу Генерального прокурора, Національної поліції України, Міністерства юстиції України, Міністерства внутрішніх справ України, Державного бюро розслідувань, Служби безпеки України, Національної гвардії України, Національного антикорупційного бюро України, Бюро економічної безпеки України, Державної прикордонної служби України, Міністерства оборони України, Верховного Суду, інших міністерств та відомств були присутні на засіданнях Комітету, комітетських слуханнях та робочих групах.

Комітет та його секретаріат знаходяться у постійній взаємодії з парламентськими комітетами, представниками депутатських фракцій та груп у Верховній Раді України, структурними підрозділами Апарату Верховної Ради стосовно узгодження позицій з підготовки до ухвалення тих чи інших проектів законів, спільної їх розробки та обговорення інших питань.

Участь народних депутатів України – членів Комітету, їх помічників та працівників секретаріату Комітету в робочих групах, конференціях, круглих столах, комітетських слуханнях та інших заходах підвищення професійної кваліфікації

22 травня-05 червня 2022 року голова Комітету Іонушас С.К. та інші народні депутати України здійснили службове відрядження до Сполучених Штатів Америки, де провели робочу зустріч із керівництвом управління поліції міста Х'юстон (штат Техас).

Очільник управління поліції, пан Трой Фіннер, детально розповів про історію використання зброї цивільним населенням та про умови «відкритого» та «прихованого» носіння зброї, про підстави її застосування та відповідальність за скоєння злочинів із використанням вогнепальної зброї. Отримані знання виявилися корисними для членів нашого Комітету при підготовці та ухваленні законопроекту про обіг цивільної вогнепальної зброї в Україні.

18-26 червня 2022 року члени Комітету здійснили робочий візит до міста Берлін (Федеративна Республіка Німеччина) та міста Гаага (Королівство Нідерланди).

Метою візиту став розвиток безпосередніх контактів з відповідними інституціями провідних держав Європейського Союзу, поглиблення співпраці з міжнародними організаціями й обмін досвідом, зокрема в правоохоронній і безпековій сферах, щодо належного розслідування та притягнення до відповідальності осіб, причетних до вчинення військових злочинів і злочинів проти людства, геноциду українського народу; створення механізмів протидії грубим порушенням норм міжнародного права з боку країни-агресора; гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами на шляху до інтеграції в європейський та євроатлантичний простір.

Українська делегація в складі Голови Комітету з питань правоохоронної діяльності Іонушаса С. К., заступника Голови Комітету Михайлюк Г. О. та члена Комітету Яцик Ю. Г. провели робочу зустріч щодо можливостей залучення експертів до фіксування та розслідування воєнних злочинів і злочинів проти людства в Україні, контролю за використанням геномної інформації.

Для забезпечення основних напрямів діяльності у Комітеті активно діяли підкомітети, створені та активно працювали **робочі групи щодо:**

- обігу вогнепальної цивільної зброї та бойових припасів до неї;
- забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві;
- опрацювання питання створення системи військової юстиції в Україні;
- ініціатив пов'язаних з нормалізацією оплати праці підрозділів Міністерства внутрішніх справ України;
- з доопрацювання проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про організаційно-правові основи протидії організований злочинності»;
- з підготовки законопроекту з метою нормативного закріплення принципу доброчесності під час проходження публічної служби та інституту обов'язкового проведення перевірок публічних службовців на доброчесність.

Також, активно працювали робочі групи щодо опрацювання інших проектів законів України, щодо яких Комітет визначений як головний.

Працівники секретаріату Комітету з метою підвищення своєї кваліфікації відвідали низку *семінарів та вебінарів, взяли участь в онлайн-воркшопах, навчальних курсах*, зокрема:

Львівському форумі кримінальної юстиції «Українська кримінально юстиція в умовах війни» за організації ОБСЄ;

- семінарі «Волонтер – аналітик» проекту Лабораторії інноваційного розвитку ПРООН в Україні;
- вебінарі «Першочергові дії після ДТП» за організації Вищої школи адвокатури НААУ;
- он-лайн заході «Права добровольців: добровольчі формування територіальних громад та територіальної оборони» за організації Legal High School;
- онлайн лекції спеціального курсу «Основи законодавчої лінгвістики» Української школи законотворчості Інституту законодавства Верховної Ради України;
- тренінгу «Повний цикл формування публічної політики»;
- дистанційному навчальному курсі «Парламентський контроль»;
- серії практичних семінарів від Чорногорії 15 «Роль Парламенту в процесі Євроінтеграції»;
- курсі із міжнародного гуманітарного права, яку проводив Інститут законодавства Верховної Ради України у співпраці із Делегацією Міжнародного Комітету Червоного Хреста в Україні;
- заходах обговорення Зеленої книги, Програма USAID;
- онлайн-тренінгу на тему: «Цифрова безпека парламенту в умовах війни»;
- онлайн-тренінгу «Контрольна функція парламенту» тренінгового центру програми USAID «Рада: наступне покоління»;

- навчання в інституті законодавства Верховної Ради України «Актуальні проблеми Європейського парламентаризму»;
- онлайн конференції програми USAID «Рада наступного покоління» «Індекс якості законодавчого процесу»;
- практичних семінарах програми USAID «Рада наступного покоління» «Досвід Хорватії в період вступу до ЄС. Роль Парламенту Хорватії в процесі вступу до ЄС»; та «Досвід Парламенту Боснії та Герцеговини. Програми та фонди ЄС в процесі інтеграції до ЄС»;
- тренінгу «YouTube як інструмент комунікації органів державної влади та місцевого самоврядування»;
- онлайн-тренінгу «Прогалини і колізії у національному законодавстві: способи їх подолання» (Українська школа законотворчості Інституту законодавства Верховної Ради України);
- практичному курсі «Українська мова за новою редакцією українського правопису» (Українська школа урядування);
- курсів на теми: «Етика та етичні стандарти в демократичному врядуванні»; «Лідерство (на парламентській службі)»; «Належне врядування»; «Основи кібергігієни»; «Тайм-менеджмент та підвищення ефективності діяльності державних службовців», «Доступ до публічної інформації», «Держава без бар'єрів» та низки інших.

За результатами напрацювань конференцій, робочих груп, круглих столів та семінарів у секретаріаті Комітету узагальнено відповідні матеріали для використання у практичній роботі Комітету, у тому числі, для підготовки проектів актів парламенту України, внесення законодавчих пропозицій (поправок) від суб'єктів права законодавчої ініціативи стосовно законопроектів, що готуються до розгляду в другому читанні.

Секретаріат Комітету протягом звітного періоду систематично на належним чином здійснював організаційно-інформаційне, консультативно-правове, методичне забезпечення діяльності Комітету, організацію проведення його засідань, а також забезпечення діяльності всіх народних депутатів України – членів Комітету.

Висновки та пропозиції

Для Комітету актуальними залишаються питання:

- розгляд та підготовки законопроектів, спрямованих на адаптацію законодавства України до положень права Європейського Союзу;
- підготовки законопроектів, спрямованих на забезпечення реформування правоохоронної системи, діяльності Національної поліції України та Міністерства внутрішніх справ України, Державного бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки України, Національної гвардії України, органів прокуратури, інших правоохоронних органів;
- системних та комплексних змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо удосконалення стадії як досудового розслідування, так і судового провадження,

- вдосконалення чинного кримінального та кримінального процесуального законодавства, законодавства про адміністративні правопорушення;
- запровадження сучасних стандартів до інституту забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, та інституту суду присяжних;
- імплементації положень міжнародного кримінального і гуманітарного права щодо кримінально-правового переслідування за міжнародні злочини та розробка відповідних проектів законів на реалізацію концепції перехідного правосуддя;
- законодавче врегулювання оперативно-розшукової діяльності;
- законодавчого забезпечення належного функціонування Державного бюро розслідувань та Бюро економічної безпеки України, а також створення органів військової юстиції;
- законодавчого врегулювання обігу цивільної вогнепальної зброї та бойових припасів до неї;
- нового Кодексу про адміністративні проступки, що готується Міністерством юстиції України;
- проекту Закону про внесення зміни до Закону України «Про прокуратуру» щодо унормування процедури перевірки доброчесності прокурорів, відновлення військової прокуратури;
- проекту Закону про внесення змін до деяких законів України щодо протидії організованій злочинності;
- удосконалення правових засад здійснення оперативно-розшукової діяльності, приведення її у відповідність із європейськими стандартами, які висуваються до діяльності, пов'язаної з тимчасовим обмеженням прав і свобод людини, синхронізації оперативно-розшукової діяльності та процесуальної діяльності, яка здійснюється відповідно до приписів Кримінального процесуального кодексу України тощо.

Аналіз практики застосування законодавчих актів у діяльності правоохоронних органів показує, що з боку Комітету необхідно продовжувати здійснення постійного і дієвого контролю за виконанням власних рішень, контролю за відповідністю чинних законів України та інших нормативно – правових актів у цій сфері.

Незмінною залишається позиція Комітету стосовного того, що Верховна Рада України окрім законотворчої функції, значну увагу має надавати парламентському контролю та контрольній функції комітетів.

Голова Комітету

С. Іонушас